

DEĞERLENDİRME NOTU:

Fuat KARAGÜNEY

Mevlana Kalkınma Ajansı, Araştırma Etüt ve Planlama Birimi Uzmanı, Y. Şehir Plancısı

**KONYA KARAMAN BÖLGESİNDE İMALAT SANAYİ TEKNOLOJİ
DÜZEYİMİZ AÇISINDAN KOBİLERİMİZİN KÜRESEL REKABET
ŞANSI:**

**BÖLGE İÇİNDE MEKÂNA GÖRE FARKLILAŞAN BİR KOBİ
STRATEJİSİNE İHTİYACIMIZ VAR.**

DEĞERLENDİRME NOTU:

Fuat KARAGÜNEY

Mevlana Kalkınma Ajansı, Araştırma Etüt ve Planlama Birimi Uzmanı, Y. Şehir Plancısı, ODTÜ

1. GİRİŞ

Gerek ülkemizde gerekse uzun yıllardır üyesi olmak için çaba harcadığımız AB içerisinde ve diğer gelişmiş ekonomilerde KOBİLER hiç şüphesiz ekonomik büyümenin en önemli unsurları arasında yer alıyor.

Bu değerlendirme notunda özetle tartışmaya açılan konu halihazırda bölgemizde imalat sanayi alanında faaliyet gösteren KOBİlerimizin istihdam ve işletme sayısı bakımından teknoloji düzeylerini ilçeler bazında niceliksel olarak ortaya koymak, KOBİlerimizi özellikle AB bünyesindeki KOBİlerle rekabet şansını yorumlamak ve buna göre bölge içerisinde bile mekana göre farklılaşması gereken bir KOBİ stratejisine ihtiyacımız olduğunu gündeme taşımaktır.

Bölge genelinde işletmelerin imalat sanayi teknoloji düzeylerini ölçmek adına 2009 -2012 yıllarında Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından yayınlanan ilçeler bazında işletme ve istihdam sayıları esas alınmıştır.

Değişken	Sınıflama	Kaynak	Aralık	İdari Birim
İstihdam	Nace Rev2	SGK	2009-2012	İlçe
İş yeri	Nace Rev2	SGK	2009-2012	İlçe

2. AB UYUM SÜRECİ VE KOBİLERİMİZ

AB'ye uyumlu bir KOBİ tanımının oluşturulması, AB'ye uyum açısından öncelikli olarak ele alınacak bir konu niteliğinde. Öte yandan, KOBİ'ler alanında Türkiye'nin AB politikaları ile uyum yönünde izleyeceği yaklaşımın ve rekabet güçlerinin korunması için alınması gereken tedbirlerin net bir şekilde ortaya konması amacıyla, bir KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı hazırlanmıştır.

Rekabet avantajı açısından AB bünyesindeki KOBİLER ile kendi KOBİ'lerimizi Karşılaştırmak Ne Kadar Doğru ve Gerçekçi

1. Her şeyden önce KOBİ tanımlarımız aynı değil ve bu önemli bir konu!

2003/361/EC sayılı tüzük çerçevesinde Avrupa Birliği'nde 1 Ocak 2005'te yürürlüğe giren KOBİ tanımı çalışan kişi sayısı, yıllık ciroları veya bilanço büyüklüğü ve son olarak da bağımsızlık kriterlerinden oluşan ölçüleri kapsıyor.¹

Kriter	Mikro Ölçekli KOBİ	Küçük Ölçekli KOBİ	Orta Ölçekli KOBİ
Çalışan Personel Sayısı	< 10	< 50	< 250
Yıllık Net Satış Hâsılatı	≤ 2 Milyon Avro	≤ 10 Milyon Avro	≤ 50 Milyon Avro
Yıllık Mali Bilanço Toplamı	≤ 2 Milyon Avro	≤ 5 Milyon Avro	≤ 43 Milyon Avro

Ülkemizdeki KOBİ TANIMI İSE 04.11.2012 tarih ve 790 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren, "Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik" ile KOBİ tanımı revize edilmiştir.² Buna göre bizde KOBİ'ler aşağıdaki gibi sınıflandırılmaktadır:

Kriter	Mikro Ölçekli KOBİ	Küçük Ölçekli KOBİ	Orta Ölçekli KOBİ
Çalışan Personel Sayısı	< 10	< 50	< 250
Yıllık Net Satış Hâsılatı	≤ 1 Milyon TL	≤ 8 Milyon TL	≤ 40 Milyon TL
Yıllık Mali Bilanço Toplamı	≤ 1 Milyon TL	≤ 8 Milyon TL	≤ 40 Milyon TL

¹ 2003/361/EC sayılı tüzük

² 04.11.2012 tarih ve 790 sayılı Resmi Gazete

Bu tanıma göre Yıllık Net Satış Hâsılatı 40 Milyon TL nin üzerinde ve 50 Milyon Euroa'nun altında olan işletmeler bizde büyük ölçekli işletme tanımına girerken AB'de bu işletmeler KOBİ olarak değerlendiriyor.

2. Rekabet Şansımızı Artırmak İçin KRİTİK KÜTLE'YE Erişmemiz Gerekıyor!

Avrupa Birliği **LİZBON 2020** strateji belgesindeki “smart, sustainable and inclusive growth” hedefine ulaşabilmek için KOBİlere özel önem atfediyor ve KOBİleri Avrupa'nın bir bütün olarak rekabet edebilmesi için vazgeçilmez bir unsur olarak ele alıyor. Lizbon'da, KOBİ'lere atfedilen rol rol daha iyi iş imkanları yaratmak ve ekonomik büyümeye daha çok katkı sağlamaktır . Yani, AB içinde Kobiler bölgesel gelişme stratejilerinin de temel ayağı oluşturan unsurların başında geliyor.

Biraz rakamlara bakalım. Özellikle belirtmekte gerekiyor k AB içinde Kobiler toplam işletmelerin %99'unu, özel sektörde yaratılan istihdamın üçte ikisini ve her 1 Euro'luk katma değerın 52 cent'ini oluşturuyor. ³ Çalışan her 3 kişiden 2 si KOBİlerde istihdam ediliyor. Ayrıca her 10 KOBİden 9 unun küçük ölçekli ve 10 kişinin altında personel çalıştıran işletmeler. ⁴ Sürekli yenilenen strateji ile KOBİ'lerin rekabetçiliğini artırmak amacıyla hem yeni girişimler destekleniyor hem de var olanların Ar-Ge ve inovasyon yapması için uygun yatırım ortamı geliştirilmeye çalışılıyor.

Kısaca belirtmek gerekirse AB KOBİlerini daha yenilikçi, bilgi temelli, inovasyon faaliyetlerine yönelmeleri konusunda teşvik etmek amacıyla farklı politika araçları geliştiriyor.

Özellikle yenilik ve inovasyon konusunda “**smart specialization**” (**Akıllı Uzmanlaşma**) kavramına odaklanmış durumdadır. S3 platformu bunun için kurulmuş bir platform.⁵

Yenilik ve inovasyonun bir şirketin büyümesinde rol alan önemli faktörlerden birisi olduğu dünyaca kabul gören bir gerçek. Bu nedenle bölgemizdeki kobi sahiplerinin firma içinde yeni ve yaratıcı fikirlerin gün yüzüne çıkarmak için yöntemler geliştirmesi gerekiyor. Bunun en çarpıcı örneği ülkemizdeki tekstil sektörüdür. Sektörün küresel rekabet avantajını yitirmesinin

³ Annual Report on European SMEs 2013/2014 – A Partial and Fragile Recovery,p: 10

⁴ Annual Report on European SMEs 2013/2014 – A Partial and Fragile Recovery,p: 6

⁵<http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/home;jsessionid=0vkzJ4ycJxyQK4TdN1f0ncyt94PWt8pJNNy2MGprRKcgFHjWWQYf!553715559!1417179676508>

temlinde maliyet avantajı üzerinde gereğinden fazla durulması oldu. Yenilik ve inovasyon ikinci plana itildi. Konya ve Karaman bölgesi olarak bu olgudan ders çıkarmamız gerekiyor.

Her şeyden önce denebilir ki AB içindeki KOBİler bizdeki KOBİlere göre oldukça kuvvetli ve uluslararası bir nitelik kazanmış durumdadır.

KOBİ dediklerinde bizdeki gibi başta sanayi sektörü gelmiyor. Hizmet sektörü KOBİlerin yoğunlaştığı alan ve rekabetlerini hizmet sektörü üzerine kuruyorlar. Hizmet sektörü içerisinde ise başta IT teknolojileri, yazılım, danışmanlık, optik vs gibi orta ileri ve yüksek teknolojlili sektörler geliyor. Dolayısıyla kanımca onlardaki KOBİ ile bizdeki KOBİ mantığı bölgesel rekabeti düşünüyorsak karşılaştırılabilir değil. Çünkü bizdeki KOBİler literatürde “**critical mass**” (**kritik kütle**) olarak bilinen ve bir işletmenin ulusal ve uluslararası düzeyde rekabet edebilmesi için gerekli finansal yapı, kurumsal yapı ve beşeri sermaye yapısı açısından “kritik eşiğin muhtemelen oldukça altında. ***Daha somut konuşmak gerekirse gerek firma sahibi gerekse çalışanlarından hiçbiri eğer İngilizce bilmiyorsa o firmanın uluslararası pazarda rekabet şansı yok denecek kadar az.***

Bölge olarak sanırım emeklemeyi öğrenmeden koşmaya çalışıyoruz. ***Bu nedenle öneri olarak bölgede KOBİlerimiz için kanımca kurumsallaşma sürecinde yapılacak en temel mekanizmaların kurulmasını teşvik etmeye yönelmeliyiz.***

3. İLÇELER BAZINDA İMALAT SANAYİ TEKNOLOJİ DÜZEYİMİZ

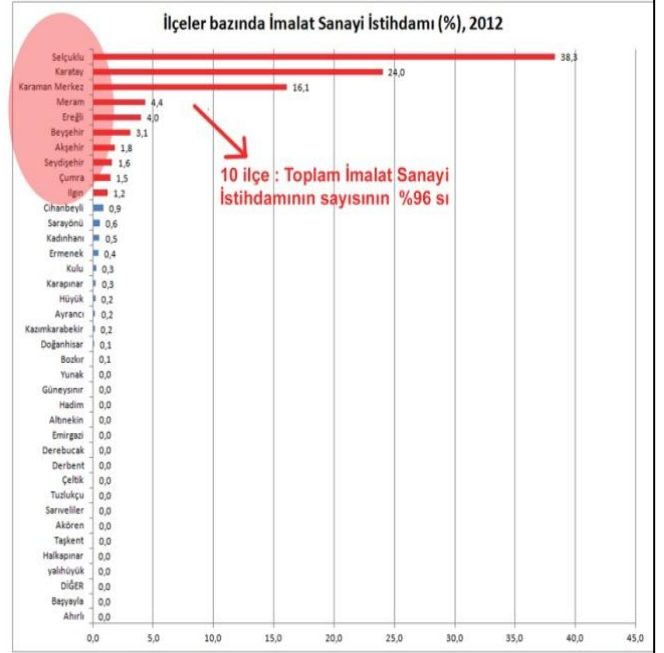
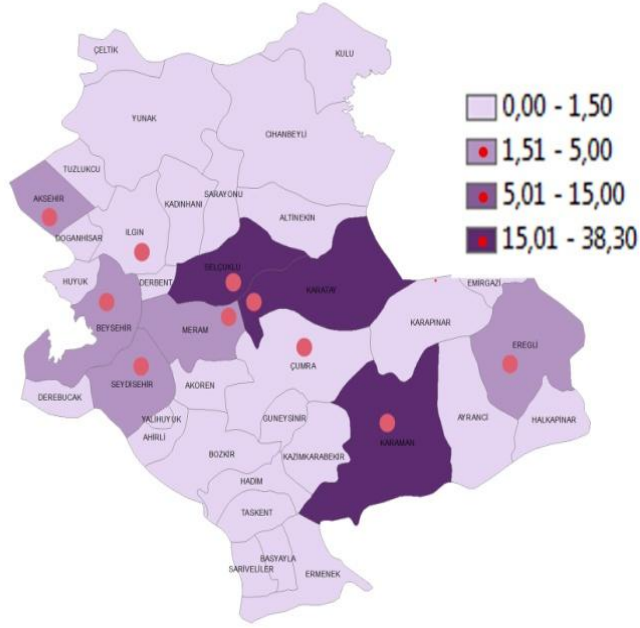
İlçeler bazında imalat sanayinin teknoloji düzeyini ortaya koymak bölge genelindeki KOBİlerin homojen olarak dağılmadığını, daha yüksek teknolojlili sektörlerin il merkezlerinde yoğunlaştığını göstermek açısından önem arz ediyor.

2012 yılı itibarıyla bölgedeki toplam imalat sanayi istihdamının ve işletme sayısının yaklaşık %83'ü Konya Metropolitan Alanı (Selçuklu, Meram, Karatay) ve Karaman il merkezlerinde yoğunlaşmakta. İl merkezleri dışında ise, Akşehir, Beyşehir, Ereğli, Çumra, Ilgın ve Seydişehir ilçelerinde imalat sanayi yoğunlaşmakta. Bu ilçelerle de dahil edildiğinde bölgedeki toplam sanayi istihdamının % 96 sının, işletme sayısının ise % 95 inin sadece yukarıdaki 10 ilçede toplandığı görülmektedir. Bu demek oluyor ki bölgenin sanayiden bahsedildiği zaman aslında

bu 10 ilçeden ön plana çıkmaktadır. Dolayısıyla bölgesel gelişme senaryolarında imalat sanayi çıkışlı KOBİ politikalarının bu ilçeler özelinde incelemek gerekiyor.

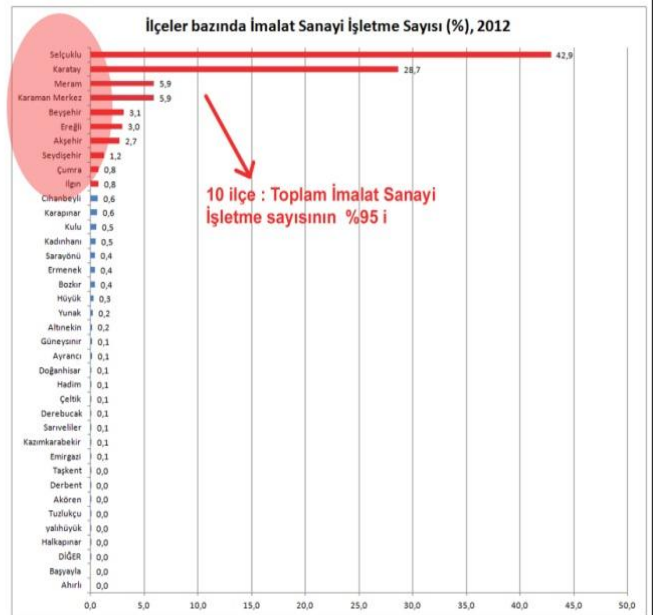
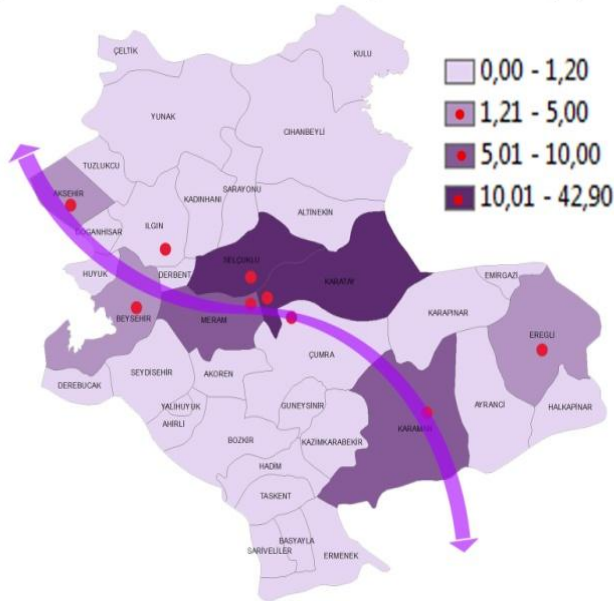
İlçeler Bazında İmalat Sanayi İstihdamı (%),2012

İLÇELER BAZINDA İMALAT SANAYİ İSTİHDAMI (%), 2012

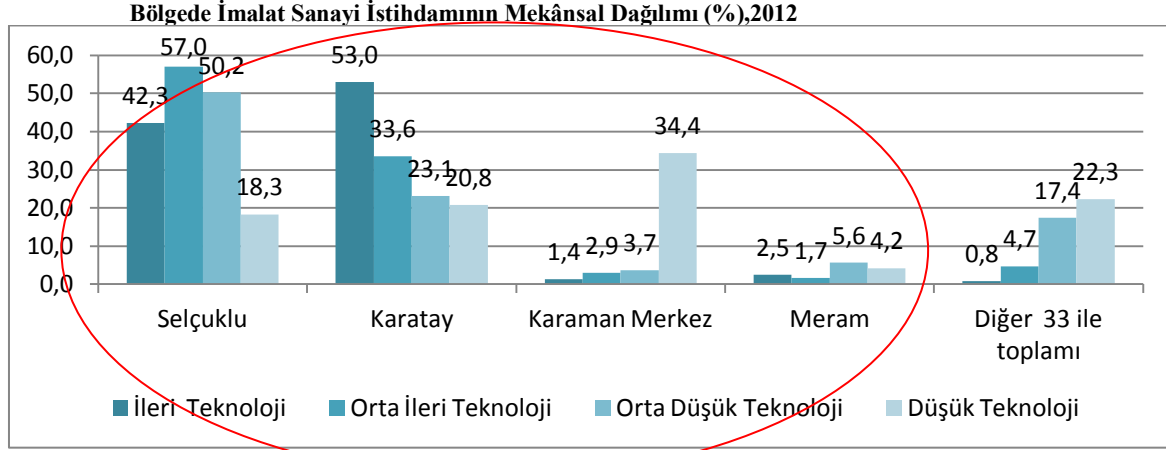

İlçeler Bazında İmalat Sanayi İşletme sayısı (%),2012

İLÇELER BAZINDA İMALAT SANAYİ İŞLETME SAYISI (%), 2012

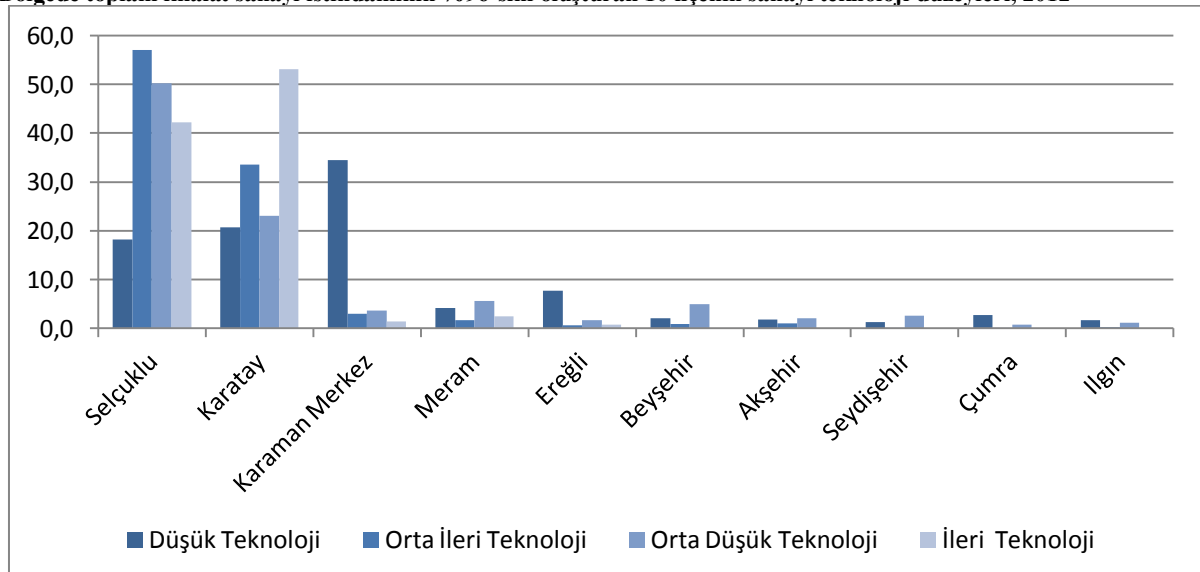
Bölgede, kent merkezlerinden kırsal alana doğru sanayileşme, sayı olarak azaldığı gibi sanayi işletmelerin niteliğinin de farklılaştığını gözlemleyebiliriz.

Bölgede orta ileri ve ileri teknoloji düzeyine sahip otomotiv yan sanayi, makine imalatı gibi sektörler Konya Metropolitan alanında yoğunlaşmaktadır. Nitekim orta ileri teknolojili sektörlerdeki toplam istihdamın %95,3'ü; ileri teknolojili sektörlerdeki istihdamın %99'u il merkezlerindedir.

Bu durum bölgesel gelişme planında orta ve ileri teknoloji imalat sanayi küresel rekabet politikasının il merkezleri odaklı olmasını gerektiğine işaret etmektedir. Nitekim bu sektörlerde gerek nitelik işgücü gerekse yatırım ve finans kaynakları il merkezinde toplanmış bulunmaktadır. Bölgede düşük katma değere sahip sektörlerde yaratılan istihdam % 34 ile en fazla Karaman il merkezindedir. İlçenin gıda sektörüne dayalı imalat yapısı bu durumun temel nedenidir.

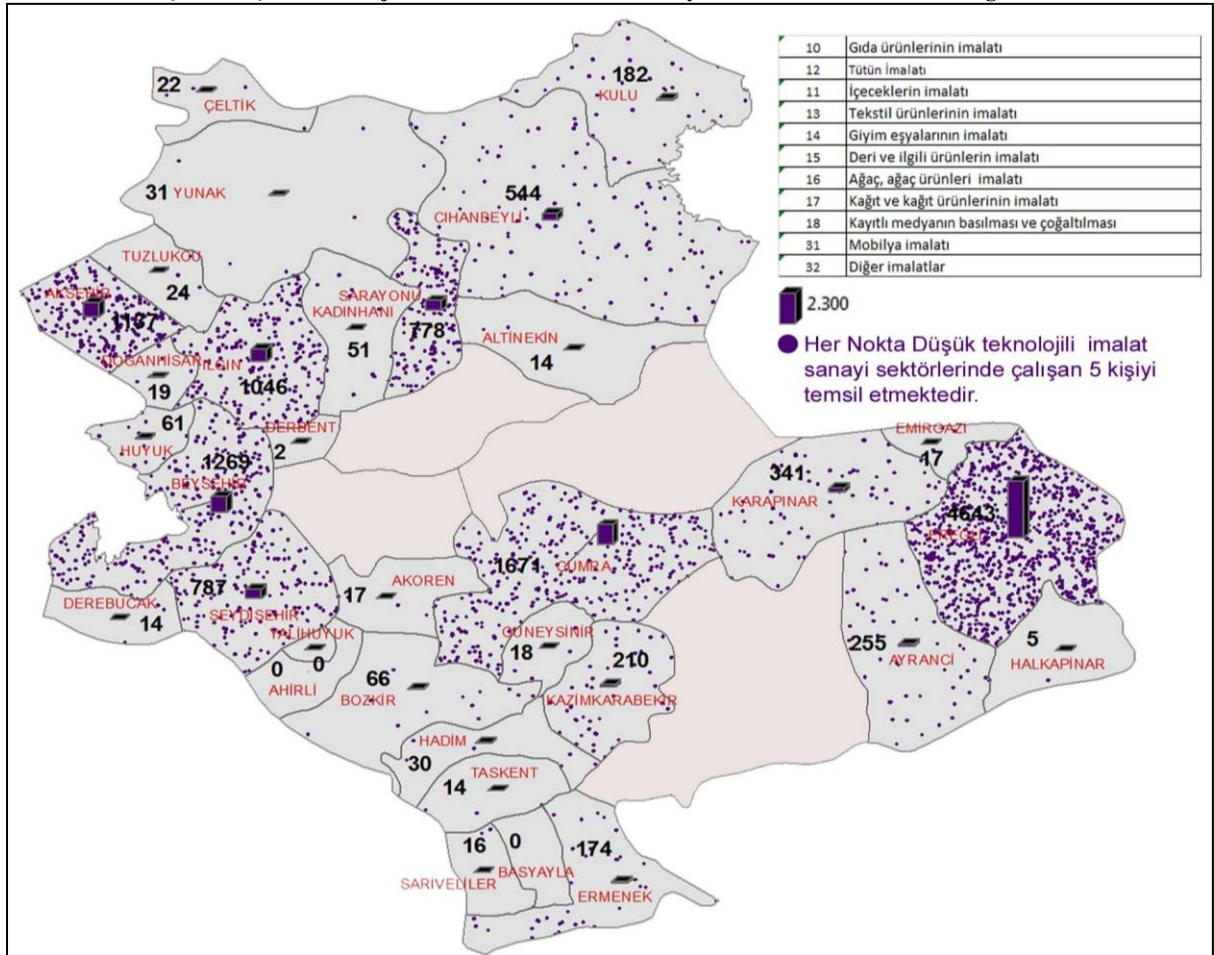
Bölgede toplam imalat sanayi istihdamının %96'sını oluşturan 10 ilçenin sanayi teknoloji düzeyleri, 2012

Kırsala doğru un ve yem gibi hammaddesini bulunduğu çevreden alan, düşük teknoloji seviyesinde olan, yatırım ve işletme aşamasında fazla nitelikli personel gerektirmeyen tarıma dayalı imalat sanayi tesislerinin kurulduğu görülmektedir. Bu işletmelerin yatırım, üretim ve pazarlama aşamasında önemli problemleri bulunmaktadır. Bu tesislerin rekabet gücünü ölçek, sermaye ve pazar şartları olumsuz olarak etkilemektedir.

İl merkezleri dışında düşük teknoloji sektörlerde istihdamın en fazla Ereğli, Çumra, Beyşehir ve Akşehir gibi kırsalda görece daha gelişmiş ve belli bir nüfus büyüklüğüne ulaşmış ilçelerde yaratıldığı görülmektedir. Özellikle tarıma dayalı olan gıda sektörü bu ilçelerde düşük teknoloji sektörlerdeki istihdamın başını çekmektedir.

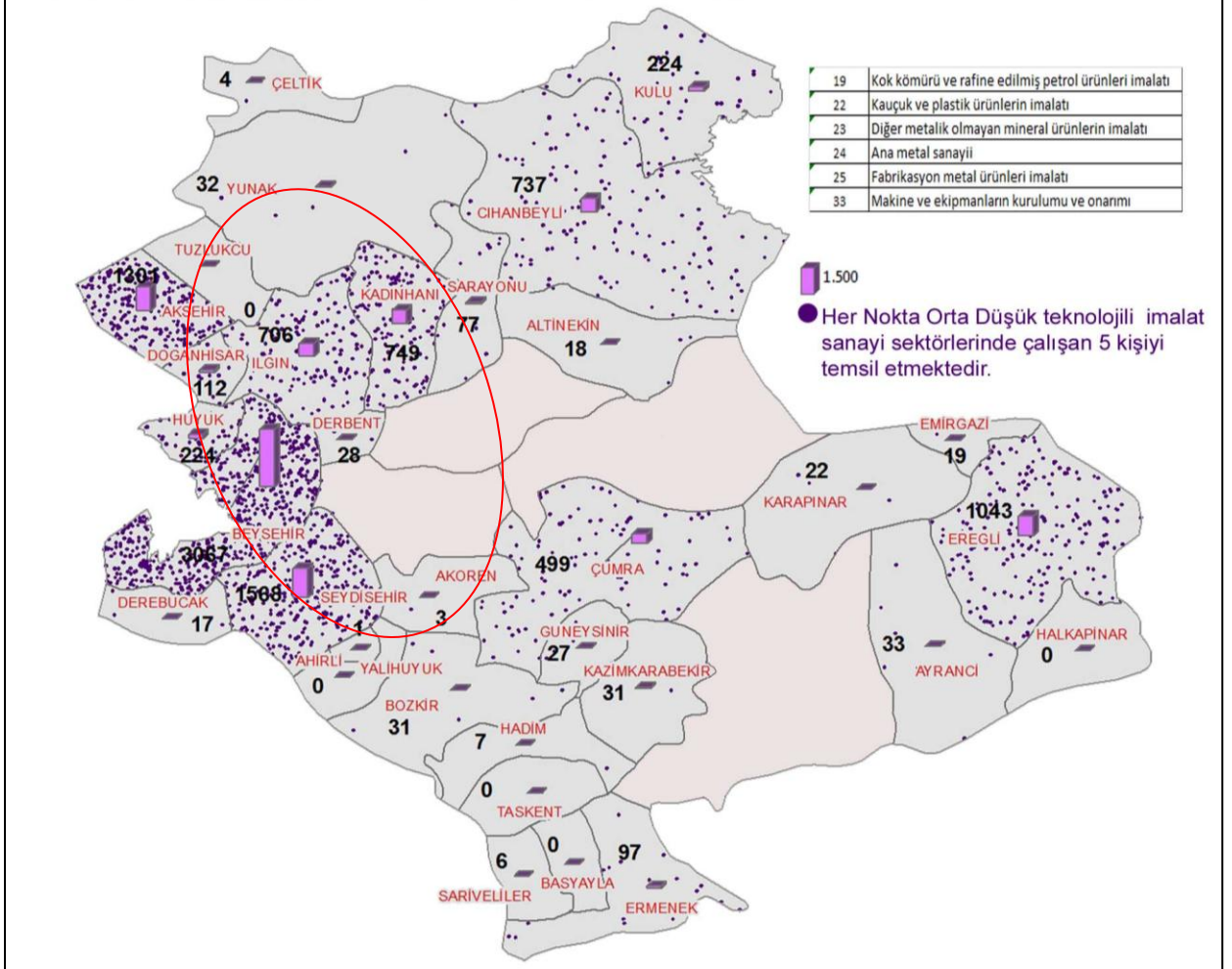
İl Merkezleri Dışında düşük Teknolojili Sektörlerdeki İmalat Sanayi İstihdamının Mekânsal Dağılımı,2012

İl merkezleri dışında orta düşük teknoloji sektörlerde istihdam bölgesinin batısında kalan ilçeler olan Akşehir, Beyşehir, Seydişehir ilçelerinde yoğunlaşmaktadır. Özellikle Seydişehir ilçesinde

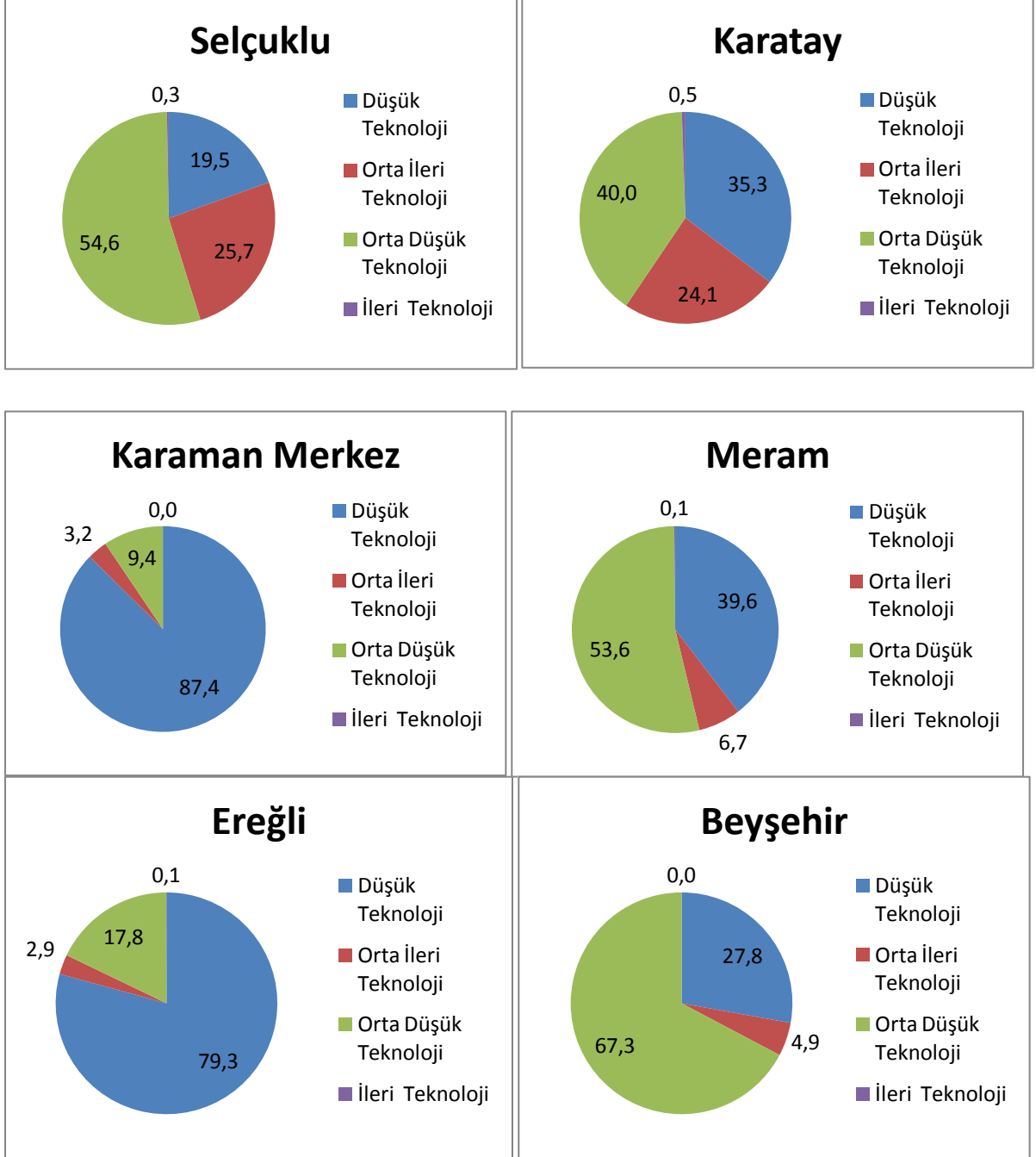
faaliyet gösteren Alüminyum Tesisleri gibi madencilığe dayalı sanayinin bu bölgede yer alması bu mekânsal dağılımı etkilemektedir.

İl Merkezleri Dışında Orta düşük Teknolojili Sektörlerdeki İmalat Sanayi İstihdamının Mekânsal Dağılımı,2012

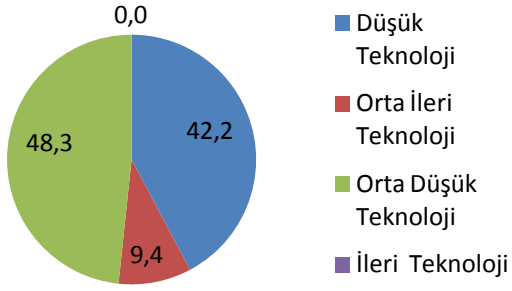

İl merkezleri dışında kalan ilçelerde gerek istihdam gerekse işletme sayısı açısından orta ileri ve ileri teknoloji sektörler oldukça düşük bir paya sahiptir.

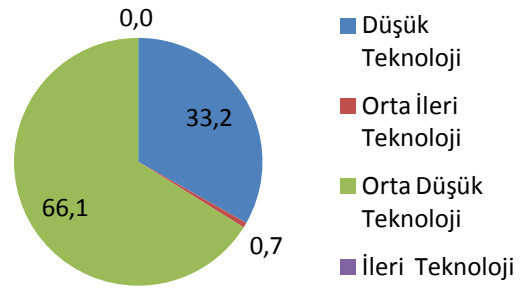
4. KOBİLERDE İSTİHDAMA GÖRE İMALAT SANAYİ TEKNOLOJİ DÜZEYLERİ AÇISINDAN İLÇE PROFİLLERİ

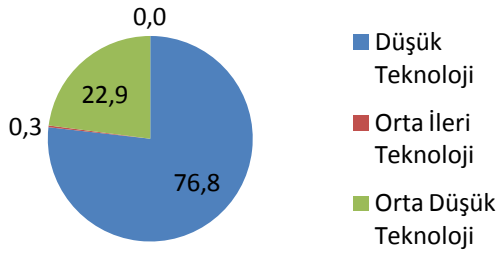
Akşehir

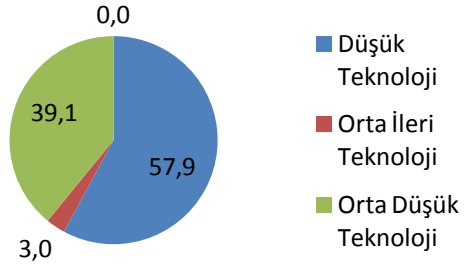
Seydişehir

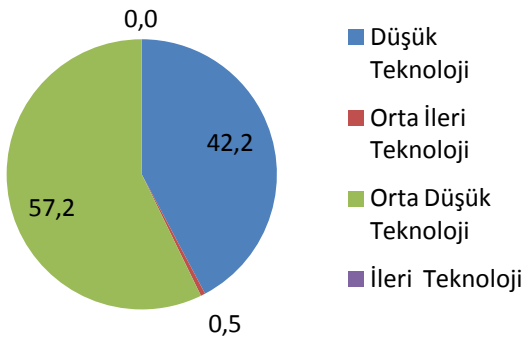
Çumra

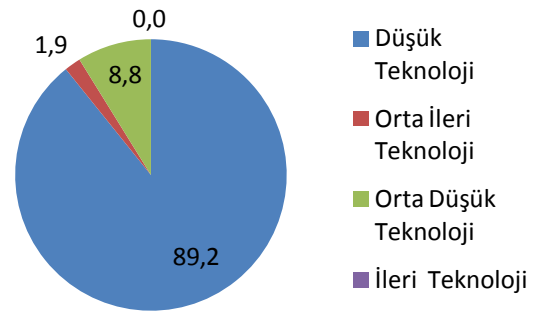
İlgin

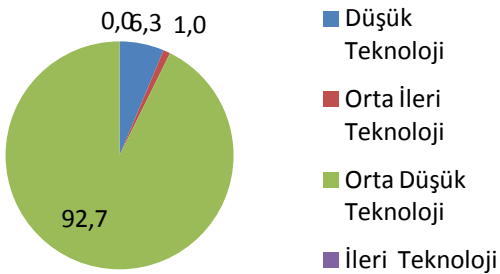
Cihanbeyli

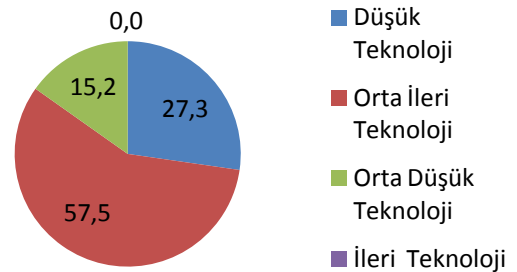
Sarayönü

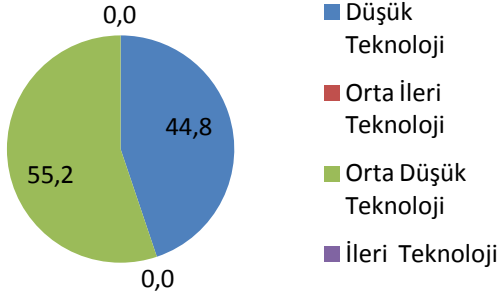
Kadınhanı

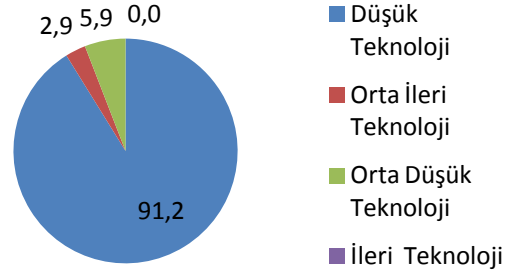
Ermenek

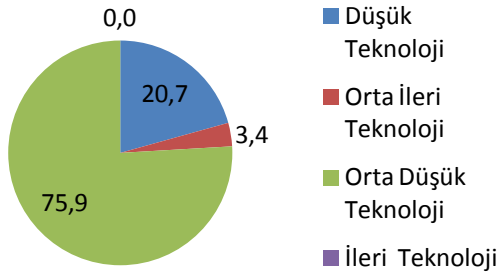
Kulu

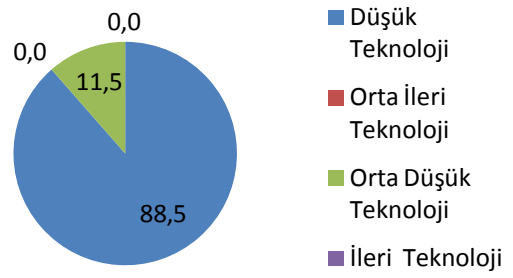
Karapınar

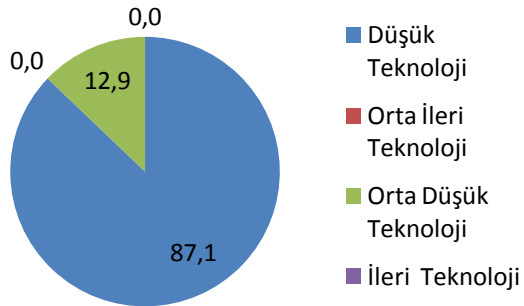
Hüyük

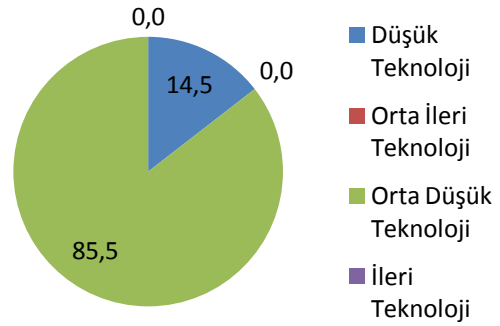
Ayrancı

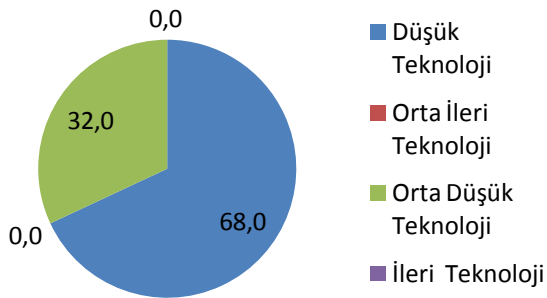
Kazımkarabekir

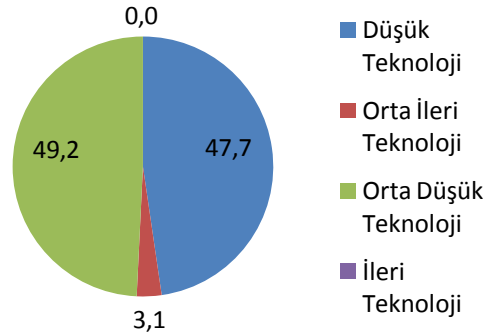
Doğanhisar

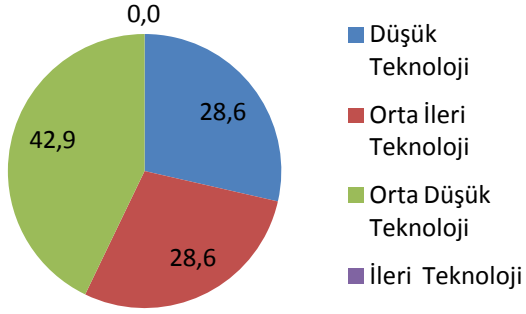
Bozkır

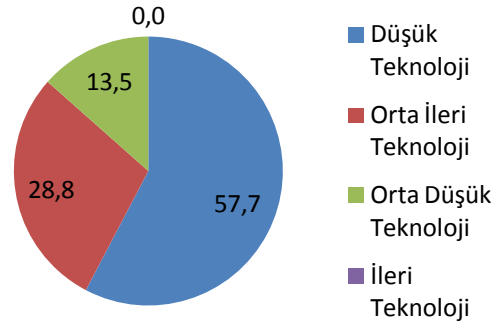
Yunak

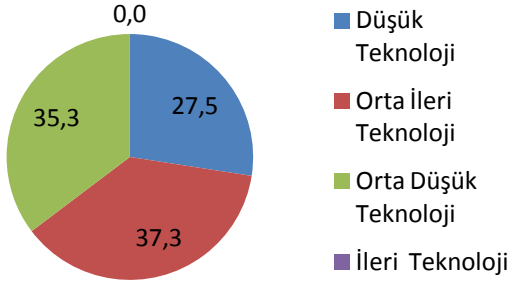
Güneysınır

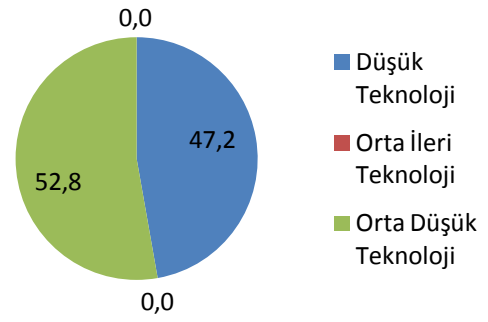
Hadim

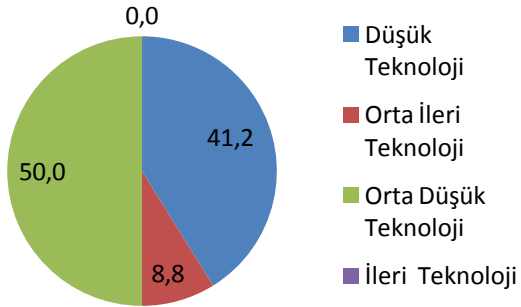
Altınekin

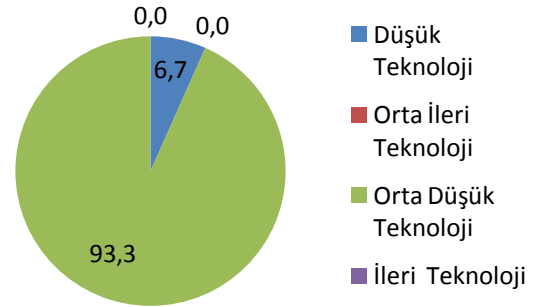
Emirgazi

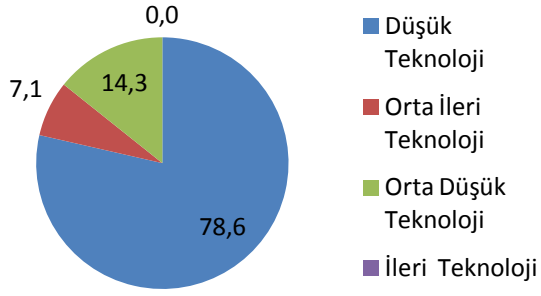
Derebucak

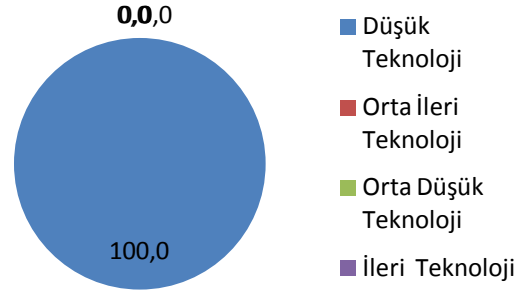
Derbent

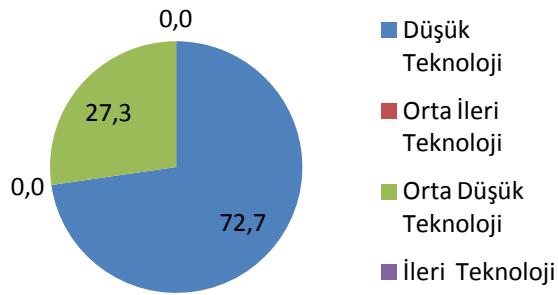
Çeltik

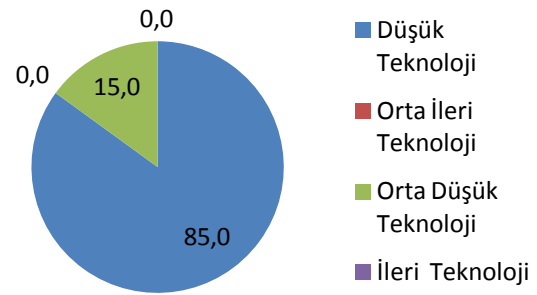
Tuzlukçu

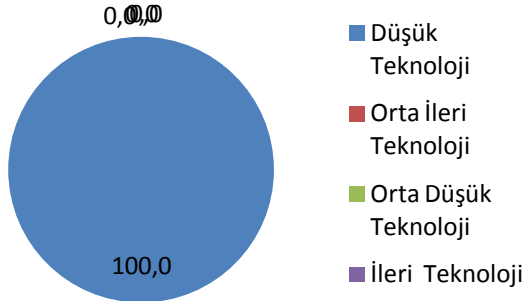
Sarıveliler

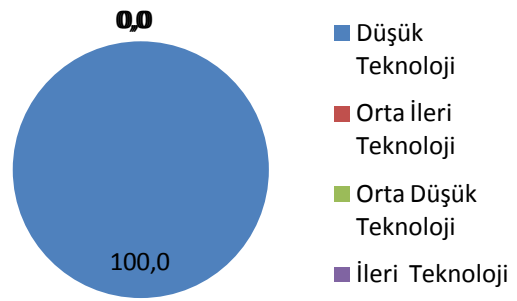
Akören

Çaşkent

Halkapınar

KAYNAKLAR

- 2003/361/EC sayılı tüzük
- 04.11.2012 tarih ve 790 sayılı Resmi Gazete
- <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu>
- Konya Karaman 2014-2023 Dönemi Bölge Planı (Taslak)
- Annual Report on European SMEs 2013/2014 – A Partial and Fragile Recovery,p: 6
- SGK İstihdam ve İşyeri verileri 2008-2012